

Nytt kodeverktøy for klinisk farmakologi

Norsk laboratoriekodeverk er et nytt felles kodeverk som skal sikre at alle norske laboratorier benytter likelydende navn og analysekoder ved rekvirering og svar på laboratorieundersøkelser. Norsk forening for klinisk farmakologi har nå utviklet en egen nettside for å ivareta oversikten over sine analysenavn og -koder.

Helsedirektoratet arbeider for tiden med å utvikle og implementere et felles kodeverk for alle medisinske analyser og undersøkelser som utføres i norske laboratorier (1). Dette kodeverket, med navnet Norsk laboratoriekodeverk (NLK), skal sørge for at alle laboratorier benytter samme unike identifikator ved rekvirering og svar av identiske analyser. Inntil nå har laboratoriene i stor grad operert med lokale analyse- og undersøkelsesregistre som i liten grad samsvarer med hverandre, noe som har gitt opphav til ulike navn på samme analyse, for eksempel «hvite», «leukocytter» og «leuk». Ulike navn og koder gjør at resultater på samme analyse utført ved ulike laboratorier kan havne på ulike steder i pasientens laboratorieark og journal. Det finnes også eksempler på at dagens ikke-standardiserte navnsetting har medført feilaktige synonymer, for eksempel ved at både karbamid og karbamazepin kan forkortes «karb». Dette er åpenbart svært uheldig og kan medføre rot og alvorlige feil.

Målet med Norsk laboratoriekodeverk er at alle laboratorieanalyser skal ha én unik kode og ett norsk bruksnavn, og at dette skal gi bedre pasientsikkerhet og bedre oversikt over pasientens prøvesvar. Les mer om Norsk laboratoriekodeverk i ramme 1.

Utfordringene

Arbeidet med Norsk laboratoriekodeverk har vært krevende, både for Helsedirektora-

tet og for oss som har sittet i de rådgivende faggruppene for de seks laboratoriefagene immunologi og transfusjonsmedisin, klinisk farmakologi, medisinsk biokjemi, medisinsk genetikk, medisinsk mikrobiologi og patologi. Å utforme og vedlikeholde et felles kodeverk som ivaretar alle nødvendige nyanser på tvers av alle laboratoriefag har vært og vil fortsatt være vanskelig, og det gjenstår mange utfordringer som må løses.

Vi mener imidlertid å ha funnet en god løsning for å systematisere og forvalte kodeverket for fagområdet klinisk farmakologi, som vi her vil presentere.

Farmakologiportalen

Norsk forening for klinisk farmakologi (NFKF) lanserte i mars i år Farmakologiportalen, et felles nettsted der alle laboratorier i Norge som tilbyr klinisk farmakologiske analyser, presenterer sitt analyserepertoar (3, 4). Vi lanserer i september i år en ny kodeverksapplikasjon i samme portal (5). Applikasjonen sørger for at laboratoriene får tildelt korrekte koder når de publiserer sitt analyserepertoar i Farmakologiportalen.

Kodene tildeles ut fra de publiserte analysedetaljene (se punkt a, b og c i ramme 1), og applikasjonen sørger også for at Helsedirektoratet varsles dersom det er behov for nye koder for nye analyser. På denne måten sikres korrekt kodebruk, og man unngår tidkrevende og uoversiktlig e-postkommunikasjon mellom laboratoriene og Helsedirek-

toratet. Samtidig sørger løsningen for at det klinisk farmakologiske fagmiljøet får faglig kontroll og oppdatert oversikt over analysenavn og -koder som til enhver tid er i bruk.

Applikasjonen er finansiert av Norsk forening for klinisk farmakologi og de klinisk farmakologiske laboratoriene selv, og er utviklet i samarbeid med Helsedirektoratet. Løsningen kvalitetssikres av Farmakologiportalens nettredaksjon, som består av fagpersoner fra de åtte største klinisk farmakologiske avdelingene i Norge (4).

Andre laboratoriefag

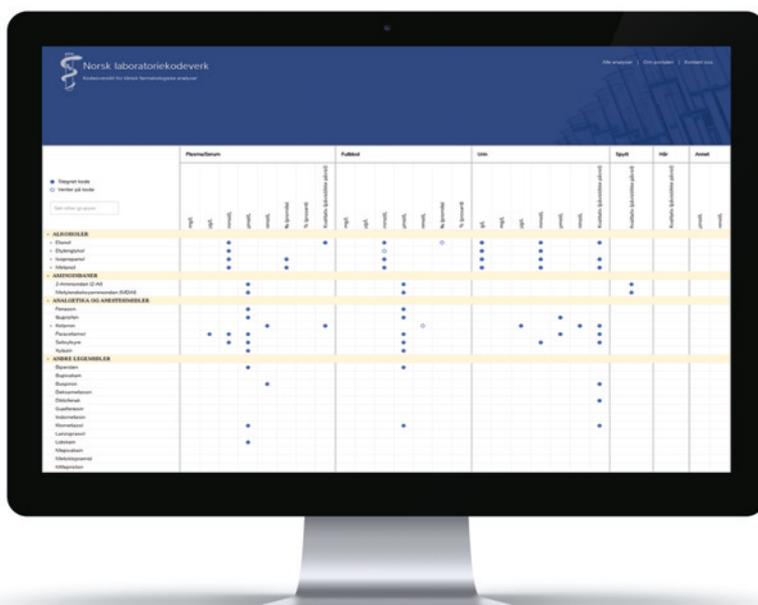
Klinisk farmakologiske laboratorier har et analyserepertoar som er i stadig endring i takt med at nye rusmidler og legemidler kommer på markedet. Vi utviklet denne applikasjonen fordi vi så et behov for en

RAMME 1

Norsk laboratoriekodeverk (NLK) bygger på det internasjonale «Nomenclature of properties and units» (NPU)-kodeverket (2), som inneholder koder for systematisk navngiving av ulike typer laboratorieundersøkelser på engelsk. NPU-kodene i Norsk laboratoriekodeverk samsvarer med tilsvarende koder brukt blant annet i Storbritannia og Danmark. Hver unike kode består av fem siffer, for eksempel «NPU12345» eller «NPU12346», og disse kodene tildeles fortløpende etter hvert som nye behov meldes inn til det internasjonale NPU-sekretariatet. Det som definerer en unik kode, er kombinasjonen av:

- komponenten** som er målt, for eksempel hemoglobin, paracetamol eller morfin
- systemet** det komponenten er målt i, det vil si prøvematerialet, for eksempel blod eller urin og
- benevningen** på det utrapporterte svaret, for eksempel nmol/l eller ng/ml eller «positiv/negativ».

Alle unike triplerter av de tre faktorene a, b og c får tildelt en egen kode. Det vil si at dersom man måler oksazepam i urin og oppgir svaret i ng/ml, brukes én kode, og hvis man oppgir svaret på samme analyse i µmol/l, brukes en annen. Det nye kodeverket skal sørge for at et utrapportert prøvesvar koblet til en analysekode ikke skal være til å misforstå. Kodeverket definerer også ett norsk bruksnavn for hver analyse.

Kodeverksapplikasjonen i Farmakologiportalen. Foto: Kantega

smidig, oversiktlig og raskt oppdaterbar kodeoversikt for klinisk farmakologiske analyser, og for å sørge for at kodeverket forankres i fagmiljøet.

Løsningen er imidlertid ikke låst til klinisk farmakologi alene. Vi vil med dette rette en åpen invitasjon til våre kolleger i de andre laboratoriefagene: Prøv applikasjonen vår og vurder om dette kan være farbar vei også for dere. Kanskje får vi i fremtiden en felles og faglig forankret norsk laboratorieanalyse- og kodeverksportal? Vi ønsker dette, og vi bistår gjerne våre laboratoriekolleger som ønsker det samme.

Vi takker Kantega for en utmerket teknisk utforming av kodeverksapplikasjonen.

Andreas Austgulen Westin
andreas.westin@legemidler.no
Tormod Karlsen Bjånes

Andreas Austgulen Westin (f. 1977) er overlege ved Avdeling for klinisk farmakologi, St. Olavs hospital i Trondheim. Han sitter i styret i Norsk forening for klinisk farmakologi og i Helsedirektoratets rådgivende gruppe for klinisk farmakologi i Norsk laboratoriekodeverk, og han er nettredaktør i Farmakologiportalen. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Tormod Karlsen Bjånes (f. 1978) er overlege ved Seksjon for klinisk farmakologi, Laboratorium for klinisk biokjemi, Haukeland universitetssykehus. Han sitter i styret i Norsk forening for klinisk farmakologi og i Helsedirektoratets rådgivende gruppe for klinisk farmakologi i Norsk laboratoriekodeverk, og han er nettredaktør i Farmakologiportalen. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Litteratur

1. Helsedirektoratet. Norsk laboratoriekodeverk. <http://helsedirektoratet.no/kvalitet-planlegging/helsefaglige-kodeverk/laboratoriekodeverk> [5.8.2015].
2. Petersen UM, Dybkær R, Olesen H. Properties and units in the clinical laboratory sciences. Part XXII. The NPU terminology, principles, and implementation: A user's guide (IUPAC Technical Report). *Pure Appl Chem* 2012; 84: 137–65.
3. Farmakologiportalen. <http://farmakologiportalen.no> [5.8.2015].
4. Bjånes TK, Westin AA. Nettportal for legemiddelanalyser. *Tidsskr Nor Legeforen* 2015; 135: 635–6.
5. Norsk laboratoriekodeverk. Oversikt for klinisk farmakologiske analyser. www.labkodeverk.no [22.9.2015].

Mottatt 6.7. 2015, godkjent 22.7. 2015. Redaktør: Hanne Støre Valeur.

 Engelsk oversettelse på www.tidsskriftet.no